

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

החוקי, האתי, האנושי - סוגיות רפואיות בהלכה - 75401

תאריך עדכון אחרון 21-05-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 1

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: רפואה - לימודים כלליים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: עין כרם

מורה אחראי על הקורס (רכז): הרב פרופ' יגאל שפרן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: merhav@actcom.com

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

תפיסת העולם העומדת ביסוד הקורסים היא שאם בעבר יכלה המערכת המדיצינית לפעול לטובת המטופל על בסיס בלעדיותה בנושאים כמו לידה, ניתוחים, כימותרפיה, טיפול בזקן, הפריות, השתלות או מיניות, הרי שכיום משפיעות מערכות הלכתיות מסועפות על עולמם והחלטותיהם של מטופלים רבים. על פרח הרפואה להכירם בעת הכשרתו על מנת לתת בידו כלים למתן טיפול בלא שייתקל חלילה בחולה מסרב לקבלו על רקע חסימה הלכתית. לדוגמא: תרומת ביצית או היקף הטיפול שינתן או יימנע מחולה סופני. כמו כן, הכוונה היא לספק לסטודנט את הכלים שבאמצעותם יוכל לקדם את הטיפול המיטבי בתוך הזירה התרבותית דתית בה הוא פועל.

מטרות הקורס:

מטרת-על: שליטה והעמקה בנקודות המפגש של הרפואה עם ההלכה. הכרות עם סוגיות הלכתיות ואתיות בעלות משמעות בשיח הרפואי-ציבורי המודרני.

מטרות ספציפיות:

- א. הקניית ידע אודות הסוגיות המרכזיות בהן הפרקטיקה הרפואית וההלכה נוגעות זו בזו. לדוגמא: הפריות, תאי גזע עובריים, מיניות, וכד'.
- ב. הכרת דפוסי החשיבה של הרבנויות השונות בנושאי רפואה והכרת שיקוליהם במענה לציבור. לדוגמא: בדיקות גנטיות בקהילה החרדית, בדיקות במהלך הריון בקהילה החסידית, וכד'.
- ג. מתן כלים לרופא לתפקד בקרב אוכלוסיות שומרות מסורת באמצעות הכרת מונחי היסוד המשפיעים על המטופלים. לדוגמא: גינקולוגיה אל מול דיני נידה, וכד'.
- ד. חקר המאפיינים ויחסי הגומלין שבין הרפואה לבין ההלכה בעולם המודרני. לדוגמא: השתלות, קביעת מוות, וכד'.
- ה. הכרת המוסר והאתיקה היהודית בנושאים רפואיים, מהזווית ההלכתית הפרקטית (להבדיל מהזווית ההיסטורית).

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הציון: בסיום הקורס על כל סטודנט להגיש עבודה בכתב, בת 3-4 עמודים מודפסים המתייחסת לחומר הנלמד או הכלול ביחידה (כולל קריאה עצמית על פי הרשימה הביבליוגרפית הרצ"ב ועל פי המאמרים שבאתרים הנ"ל) עם דגש על חידוש וחשיפה להיבטים נוספים שמעבר לנלמד בחלק הפרונטאלי. במקרים מסוימים יתאפשר למעוניינים להגיש עבודה בנושאים אחרים מהנ"ל. נושאים שנבחרו ביוזמת הסטודנט ובאישור מראש של המורים. הנוכחות הינה מרכיב בציון ולכן נדרשת רשימת נוכחות בכל שיעור.

דרישות נוכחות (%) :

אין

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה פרונטאלית בת שעה לערך, בד"כ מלווה במצגת. אח"כ התייחסות רפואית מקצועית מטעם הרופא המלווה את הקורס. דיון עם התלמידים. המצגות עצמן לא תפורסמנה

באתר ולא תימסרנה לתלמידים. תחולק רשימה ביבליוגרפית וכתובות של אתרי אינטרנט רלוונטיים. היקף הנושאים הנ"ל נלמד בהתאם לרמת הקבוצה והרשימה שלעיל הינה טנטטיבית ומתאימה לרמה האופטימאלית.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

נושאי השיעורים: [א] העמדת חולה על מצבו [ב] איברים והשתלות: תרומה מהחי, תרומה מהמת וסוגיות נבחרות בהגדרות המוות. [ג] שיבוט והתערבות בטבע. [ד] כפיית טיפול וזכויות החולה. [ה] מחויבות הרופא, גבולות הטיפול ורפואה אל מול חיי המשפחה של הרופא. [ו] רשלנות רפואית. [ז] מחלות נפש והטיפול בהן. [ח] רפואה וכסף.

חומר חובה לקריאה:

- אסיא (76'; ואילך) : מאמרים, תמציות וסקירות בענייני רפואה והלכה (17 כרכים). ירושלים: מכון שלזינגר לחקר הרפואה ע"פ התורה ליד המרכז הרפואי שערי צדק.
- סופר אברהם, א. (86'; ואילך). (6 כרכים). נשמת אברהם - הלכות רפואה. מכון שלזינגר ירושלים שערי צדק.
- יוליוס פראוס (1978). *Medicine Talmudic & Biblical* תרגום לאנגלית ועריכה ע"י פרד רוזנר. הוצאת סנהדרין. ניו יורק.
- שטינברג, א. (עורך) (2006). אנציקלופדיה הלכתית רפואית. ירושלים: המכון ע"ש ד"ר פלק שלזינגר ז"ל לחקר הרפואה על פי התורה.

חומר לקריאה נוספת:

ביבליוגרפיה בנושא קביעת המוות:

תנ"ך: בראשית ב' ז; שמואל א' א'; כה, לז; מלכים א' א'; יז, יז-כד ורד"ק שם; מלכים ב' א'; ד, יט-לז.

תלמוד: שבת, קנא, ב; יומא, משנה ח, ז, וגמרא פה, א. פיהמ"ש לרמב"ם; רי"ף, ר"ן, ר"ח, מאירי, פסקי הרי"ד, רבנו יהונתן מלוניל, הריב"ן ורא"ש, שם; ירושלמי יומא, ח, ה ובפני משה, שם; ובמות, משנה טז, ג וגמרא קכ, א; סוטה, משנה ט, ד, וגמרא מה, ב. פיהמ"ש לרמב"ם; פירוש המהר"ל מפראג, שם; משנה אהלות, א, ו; נידה, משנה י, ד וגמרא סט, ב. תפארת ישראל, שם; אבל רבתי [שמחות], ח, א;

פוסקים ושו"ת: רמב"ם - שבת, ב, יט; רוצח, ט, ט, ובכס"מ שם; אבל, ד, ה; [מורה נבוכים, א, מב]; טור, יורה דעה, שצד; בית יוסף, אורח חיים, שכט; שולחן ערוך - אורח חיים, שכט, ד; יורה דעה, שלט, א; רמ"א, אורח חיים, של א; מור וקציעה, אורח חיים, שכח; כורת הברית, אורח חיים, של סקט"ו; דברי שאול, יורה דעה, שצד; אגרות משה, חיו"ד ח"ב סי' א'; קמו וסי' א'; קעד; חכם צבי, סי' א'; עז; חתם סופר, חיו"ד, סי' א'; שלח; מהרש"ם, ח"ו, סי' א'; צא; מנחת יצחק, ח"ה, סי' א'; ז-ח; שם, ח"ד, סי' א'; פ-פא; הרש"ל, הרב מ., הלכה ורפואה, ח"ד, תשמ"ה, עמ' א'; פה; וואזנר, הרב ש., בשבילי הרפואה, ח, תשמ"ז עמ' א'; יב; הנ"ל, אסיא, מב-מג, תשמ"ז, עמ' א'; 92; לעיל עמ' 163; טוקצינסקי, הרב י.מ., גשר החיים, ירושלים תש"ז, ח"א, פ"א; יעקובוביץ, הרב ע., הרפואה והיהדות, ירושלים תשכ"ו, עמ' 155; ישראל, הרב ש., ברקאי, ד, תשמ"ז, עמ' 32; הנ"ל, אסיא, מב-מג, תשמ"ז, עמ' 95; לעיל עמ' 167; כשר, הרב מ.מ., נועם, ח"ג, תש"ל, עמ' א'; י, הנ"ל, דברי מנחם, חלק התשובות, סי' א'; כז; לוי, ד"ר י., נועם, ח"ב, תשכ"ט, עמ' א'; רפט; הנ"ל, המעין, תשרי תש"ל, עמ' 3; הנ"ל, המעין, תמוז תשל"א, עמ' 11; הנ"ל, המעין, ניסן תשל"ב, עמ' 24; הנ"ל, נועם, חט"ז, תשל"ג, עמ' א'; נג; מועצת הרבנות הראשית, תחומין, ז, תשמ"ו, עמ' 187; [מנדלסון

משה, המאסף, אדר, תקמ"ה ; בכורי העתים, תקפ"ג, עמ' 82; שם, תקפ"ד, 219];
סולובייצ'ק הרב א., אור המזרח, קל-קלא, ניסן-תמוז, תשמ"ח, עמ' 298; סומר,
פרופ' ח., אסיא, מב-מג, תשמ"ז, עמ' 84; לעיל עמ' 129; שטינברג, ד"ר א.,
נועם, חי"ט, תשל"ז, עמ' 393; הנ"ל, ספר אסיא, ג, תשמ"ג, עמ' 48; הנ"ל, הרפואה,
צח, תשמ"מ, עמ' 412; הנ"ל אור המזרח קכח, תשרי תשמ"ח, עמ' 48; הנ"ל, שם, קל
קלא, ניסן-תמוז תשמ"ח, עמ' 280.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: